

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 7.8.2006
KOM(2006) 443 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**W SPRAWIE WYKONANIA WYTYCZNYCH DLA TRANSEUROPEJSKICH SIECI
ENERGETYCZNYCH W LATACH 2002 – 2004**

Na podstawie z art. 11 decyzji 1229/2003/WE

{SEK(2006) 1059}

Niniejsze sprawozdanie sporządzono na podstawie art. 11 decyzji nr 1229/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. ustanawiającej zbiór wytycznych dla transeuropejskich sieci energetycznych oraz uchylającej decyzję nr 1254/96/WE¹.

Niniejsze sprawozdanie z wykonania zawiera streszczenie założeń polityki dotyczącej transeuropejskich sieci energetycznych (TEN-E) oraz przedstawia zakres i cele wytycznych wraz z podsumowaniem postępu w realizacji zadań w latach 2002 – 2004. Opiera się ono na informacjach przekazanych przez operatorów sieci przesyłowych oraz ekspertów z państw członkowskich.

Załącznik do niniejszego sprawozdania zawiera szczegółowe informacje dotyczące realizacji połączeń elektrycznych i gazowych w latach 2002 – 2004.

1. Ramy polityki TEN-E

Bezpieczeństwo dostaw energii oraz właściwe funkcjonowanie wewnętrznego rynku energii stanowią kluczowe cele polityki TEN-E. Cele te znajdują odzwierciedlenie w wytycznych dotyczących transeuropejskich sieci energetycznych (TEN-E) mających na celu utworzenie sieci elektrycznej i gazowej o prawdziwie europejskim charakterze poprzez połączenie rozdrobnionych sieci krajowych.

Polityka Unii Europejskiej w zakresie sieci transeuropejskich opiera się na trzech fundamentach: podstawie prawnej dla sieci transeuropejskich (TEN), wprowadzonej traktatem o Unii Europejskiej, czyli art. 154-156 traktatu WE, rozporządzeniu dotyczącym dofinansowania TEN² oraz decyzji w sprawie wytycznych dotyczących TEN-E, która określa główne osie dla projektów priorytetowych oraz projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania.

Celem działań Wspólnoty, określonym w traktacie WE, jest wspieranie wzajemnych połączeń oraz interoperacyjności sieci krajowych, jak również dostęp do tych sieci w ramach otwartych i konkurencyjnych rynków energii.

Wytyczne wskazują cele i zakres działań Wspólnoty wraz z listą projektów w załącznikach. Wytyczne określają kryteria kwalifikacji, na podstawie których projekty mogą być dofinansowane. W związku z tym w ramach rozporządzenia finansowego można wspierać szereg prawidłowo opracowanych projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania.

2. Wytyczne TEN-E

Wytyczne Wspólnoty Europejskiej dotyczące TEN-E zostały przyjęte w 1996 r. i zawierają listę projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania. Listę projektów poddano dwukrotnej aktualizacji, w 1997 i 1999 r. Ostatnia nowelizacja wytycznych weszła w życie w czerwcu 2003 r. Określa ona główne osie dla projektów priorytetowych oraz projektów

¹ Dz.U. L 176 z 15.7.2003, str. 11

² Dz.U. L 228 z 23.9.1995 r., str. 1, rozporządzenie Rady (WE) nr 2236/95 z dnia 18 września 1995 r. ustanawiające ogólne zasady przyznawania pomocy finansowej Wspólnoty w zakresie sieci transeuropejskich, ostatnio zmienione rozporządzeniem (WE) nr 1159/05 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r. (Dz.U. L 191 z 22.7.2005 r., str. 16).

stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, których realizację poddano pod analizę w niniejszym sprawozdaniu.

Wytyczne dotyczące rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych mają doprowadzić do utworzenia efektywnie działającego wewnętrznego rynku energii, utrwalając spójne funkcjonowanie Unii, zwiększając bezpieczeństwo dostaw energii oraz chroniąc środowisko naturalne. Powiązanie krajowych sieci oraz budowa dodatkowych połączeń pomiędzy państwami członkowskimi stanowią element integracji, dzięki któremu powstaje europejska sieć przesyłowa energii. Kluczowe znaczenie ma oddanie do użytku kilku priorytetowych projektów o charakterze transgranicznym lub takich, które mają istotny wpływ na transgraniczne moce przesyłowe.

Osie dla projektów priorytetowych uwzględniają połączenia wymagane dla efektywnego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz bezpieczeństwa dostaw energii. Wyzwania dotyczące sieci elektrycznych i gazowych są różnorodne:

i) Obecne moce przesyłowe sieci elektrycznych są zdecydowanie niewystarczające jeśli chodzi o dalszy wzrost wymiany handlowej. W związku z tym, w trakcie szczytu Rady Europejskiej w Barcelonie w marcu 2002 r., szefowie państw i rządów uzgodnili cel dla państw członkowskich, zgodnie z którym do roku 2005 poziom elektrycznych połączeń międzysieciowych powinien być równy co najmniej 10 % zainstalowanych w państwach członkowskich mocy produkcyjnych.

ii) Jeśli chodzi o gaz ziemny, w najbliższych latach nastąpi poważne uzależnienie od importu tego surowca. W ramach polityki TEN-E, realnym celem była decyzja o imporcie dodatkowych 70 mld metrów sześciennych gazu do 2013 r., pochodzących ze złóż rosyjskich, północnoafrykańskich, bliskowschodnich oraz znajdujących się w rejonie Morza Kaspijskiego. Obecnie głównymi dostawcami gazu ziemnego są Norwegia, Rosja oraz Afryka Północna. W przyszłości dodatkowo dostawy pochodzić będą z rejonu Morza Kaspijskiego, Bliskiego Wschodu oraz Zatoki Perskiej. Położenie tych źródeł w naturalny sposób determinuje przebieg szlaków tranzytowych.

Osie dla projektów priorytetowych wynikające z powyższych wyzwań przedstawiono w części 1 załącznika.

2.1 Określenie projektów TEN-E oraz ustalenie ich priorytetów

Działania Wspólnoty w zakresie rozwoju sieci energetycznych dotyczą głównych sieci transportowych/ przesyłowych energii elektrycznej i gazu ziemnego, z wyłączeniem sieci przesyłowo - rozdzielczych.

Projekt może stanowić przedmiot wspólnego zainteresowania jeśli spełnia cele i priorytety określone w wytycznych oraz wykazuje potencjalną rentowność ekonomiczną. Wpisanie projektu na listę projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania nie ma znaczenia jeśli chodzi o konieczność przeprowadzenia oceny wpływu na środowisko naturalne.

O ile pierwotnie za niezbędne uznano dziesięć projektów zwanych „Projektami z Essen”, przyjętych w trakcie szczytu Rady Europejskiej w Essen w grudniu 1994 r., lista projektów została szybko rozszerzona zgodnie z **podejściem oddolnym** do około 200 projektów

stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania w 1999 r. W wyniku nowelizacji przyjętej w 2003 r. zatwierdzono ponad 220 projektów.

Ostatnia zmiana wprowadziła hierarchię ważności projektów. Oprócz ogólnej poprawy połączeń, konieczny jest rozwój specjalnych powiązań oraz nadanie im najwyższego priorytetu. Doprowadziło to do przyjęcia nowej **odgórnej strategii** skupionej na głównych priorytetach. W konsekwencji decyzja w sprawie wytycznych dotyczących energii, przyjęta w czerwcu 2003 r., oprócz projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, określa również osie dla projektów priorytetowych. W ten sposób program TEN-E odpowiada na wzrost zależności od importu gazu, z którego wynika konieczność znacznego zwiększenia mocy przesyłowych gazu ziemnego oraz mocy przesyłowych dla połączeń elektrycznych pomiędzy państwami członkowskimi, w celu zapewnienia efektywnego i niezawodnego działania sieci oraz uniknięcia przerw w dostawach.

Rysunki 1) i 2) przedstawiają osie dla projektów priorytetowych. Konieczność połączenia odrębnych rynków energii elektrycznej jest oczywista, podobnie jak konieczność utworzenia dodatkowych szlaków przesyłowych.

2.2 Implikacje wytycznych TEN-E

Sprawozdanie oraz załącznik przedstawiają postęp jaki nastąpił w zakresie infrastruktury przesyłu energii zgodnie z celami polityki Unii Europejskiej dotyczącej transeuropejskich sieci energetycznych (TEN-E). Istotne znaczenie ma fakt, że w znowelizowanych wytycznych przyjętych przez Radę oraz Parlament Europejski w czerwcu 2003 r. zmieniona została typologia projektów. Ze względu na długie ramy czasowe procesu uzyskiwania pozwoleń i budowy, wynoszące zazwyczaj od 5 do 10 lat, uznano za konieczne włączenie do analizy także lat 1996 – 2000. Powiązano stary i nowy system klasyfikacji. Dlatego też niniejsze sprawozdanie odnosi się do typologii projektów, które wprowadzono do decyzji w sprawie wytycznych przyjętej w czerwcu 2003 r.

Ponadto załącznik zawiera istotne informacje dotyczące projektów wymienionych w obowiązujących już wytycznych oraz zamówienia przyznane w ramach budżetu TEN-E. Dane zawarte w odpowiednich tabelach zostały w 2005 r. potwierdzone przez wyznaczonych przez komitet TEN-E ekspertów z państw członkowskich.

3. Postęp w realizacji

Od 1996 r. w sektorze gazu i energii elektrycznej obserwuje się odrębny model realizacji projektów. O ile do chwili obecnej zarządzanie dostawami gazu było prawidłowe, o tyle w sektorze energii elektrycznej braki zarówno w zakresie mocy produkcyjnych jak i odpowiednich połączeń międzysieciowych doprowadziły do poważnego przeciążenia linii przesyłowych, a nawet do licznych przerw w dostawach w 2003 r.

Z listy „Projektów z Essen” sporządzonej w 1994 r. pięć projektów dotyczących gazu zostało wkrótce potem zrealizowanych. Były to gazociągi Algieria – Maroko – Hiszpania oraz Rosja – Białoruś – Polska – UE, a także nowe sieci gazociągowe w Grecji, Portugalii oraz na południu i zachodzie Hiszpanii.

Z pięciu projektów dotyczących energii elektrycznej, dwa już oddano do użytku: połączenie pomiędzy północną Portugalią i Hiszpanią oraz połączenie międzysieciowe Włochy – Grecja. Realizacja trzech pozostałych projektów utknęła na etapie uzyskiwania pozwoleń administracyjnych (dla projektów Francja – Włochy i Francja – Hiszpania) lub pozwoleń na budowę (dla połączenia pomiędzy wschodnimi a zachodnimi rejonami Danii). Trend ten utrzymywał się także w odniesieniu do projektów oddanych do użytku w latach 1996 - 2001, obejmujących 18 projektów w sektorze gazu i 6 projektów w sektorze energii elektrycznej.

3.1 Sfinalizowane projekty

Na rysunkach 3) i 4) (dla których szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 1 i tabeli 2 w załączeniu) pokazano projekty oddane do użytku po 2001 r.; obejmują one 45 projektów związanych z energią elektryczną, w tym liczne projekty w Hiszpanii, Portugalii oraz południowo – wschodniej Europie, a także 16 projektów związanych z gazem. Czternaście z tych projektów dofinansowano z budżetu TEN-E.

Projekty transgraniczne (oraz te o istotnym wpływie na transgraniczny przesył energii), będące projektami priorytetowymi, obejmują połączenia elektryczne na osiach EL.1, EL.2, EL.3, EL.4, EL.6 i EL.7 i poza nimi, oraz połączenia gazowe na osiach NG.2 i NG.4, zgodnie z rysunkami 3) i 4).

3.2 Projekty w budowie

Na rysunkach 3) i 4) (dla których szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 2 i tabeli 3 w załączeniu) pokazano projekty w budowie. Lista obejmuje 14 projektów związanych z energią elektryczną, w tym liczne projekty w Hiszpanii i Portugalii oraz 11 projektów związanych z gazem. Dziewięć z tych projektów dofinansowano z budżetu TEN-E.

Projekty transgraniczne (w tym jeden o istotnym wpływie na transgraniczny przesył energii), będące projektami priorytetowymi, obejmują połączenia elektryczne na osiach EL.3, EL.4, EL.6 i EL.7 i poza nimi, oraz połączenia gazowe na osiach NG.3 i NG.4, zgodnie z rysunkami 3) i 4).

3.2b Wpływ dodatkowych połączeń transgranicznych

Ocena wpływu zrealizowanych połączeń transgranicznych oraz tych będących w budowie opiera się na wzroście mocy podanym w tabelach 2 i 4 w załączeniu. Jeśli chodzi o połączenia elektryczne podano „dodatkową moc netto”, która odnosi się do „mocy przesyłowych netto” zainteresowanego państwa.

W przypadku Belgii wzrost mocy netto o 900 MVA dzięki linii Avelin – Avelgem do Francji odpowiada 16 % rzeczywistej mocy przesyłowej netto. Dla Włoch wzrost dzięki transformatorowi fazowemu w Rondissone oraz oddanemu do użytku połączeniu ze Szwajcarią wynosi 22 % mocy przesyłowej netto. Dwie linie łączące z Ernestinovo w Chorwacji odpowiadają 38 % mocy przesyłowej netto. Dwie dodatkowe linie łączące Portugalię z Hiszpanią mogą przekazywać znaczną część mocy przesyłowych netto z i do Hiszpanii. To oznacza, że w przypadku awarii jednej z linii, druga nadal posiada niezbędne moce przesyłowe. Zatem w przypadku Portugalii bezpieczeństwo dostaw znacznie wzrosło.

Te dodatkowe linie w istotnym stopniu zwiększają wymianę energii elektrycznej. W szczególności Portugalia przekracza obecnie o 10 % założony cel dotyczący przepustowości

połączeń międzysieciowych. Jednak pozostałe państwa, w tym Hiszpania, Włochy, Grecja, Irlandia oraz Wielka Brytania, nadal plasują się poniżej ustalonych celów. To wskazuje na potrzebę zwiększenia bezpieczeństwa dostaw we Wspólnocie i rozwiązania problemu przeciążenia sieci elektrycznych, a także sprostania rzeczywistym potrzebom rynku w zakresie przesyłu energii. W związku z tym nadal konieczne jest tworzenie transgranicznych połączeń wzdłuż priorytetowych osi.

Jeśli chodzi o połączenia gazowe, wzrost mocy wyraża się w miliardach metrów sześciennych rocznie (mld m³ rocznie). Tabele 2 i 4 pokazują, że nowe gazociągi z Libii do Włoch, z Algierii do Hiszpanii oraz z Morza Północnego do Wielkiej Brytanii zwiększają import o 20 mld m³ rocznie. Oddane już do użytku lub będące w budowie terminale skroplonego gazu ziemnego (LNG) zwiększają import o dalszych 50 mld m³ rocznie.

Ilości te stanowią istotny wkład w zwiększenie importu do UE o ponad 200 mld m³ rocznie, które będzie konieczne poczynając od roku 2020, jednak dla zapewnienia dodatkowych źródeł importu gazu ziemnego oraz ich dywersyfikacji nadal nieodzowne są nowe gazociągi.

3.3 Etap uzyskiwania pozwoleń

Etap uzyskiwania pozwoleń w ramach realizacji projektu obejmuje szereg kwestii oraz zadań. Lista projektów na etapie uzyskiwania pozwoleń (ze szczegółowymi danymi zawartymi w załączeniu) obejmuje 80 projektów, z czego 61 dotyczy energii elektrycznej a 19 przesyłu gazu. Dwadzieścia dziewięć z tych projektów dofinansowano z budżetu TEN-E.

Przykład większości projektów pokazuje, że w celu przyspieszenia procesu ich realizacji konieczne jest usprawnienie procedur związanych z uzyskiwaniem pozwoleń, przy czym dotyczy to zwłaszcza projektów leżących w szczególnym interesie Europy.

Połączenie kablem Estonii z Finlandią (ESTLINK) stanowi pierwsze i jak do tej pory jedyne połączenie elektryczne państw bałtyckich z pozostałymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej. W związku z tym motywacją do wykonania tego połączenia była bardzo silna. Jego realizacja zajęła w sumie 7 lat, z czego 3 lata potrzebne były na przeprowadzenie procedur związanych z uzyskiwaniem pozwoleń, a sama budowa zajęła zaledwie dwa lata.

Plan budowy połączenia pomiędzy Włochami a Szwajcarią, S.Fiorano-Robbia, powstał w 1992 r. W 2001 r. przeprowadzono techniczne i środowiskowe studium wykonalności. Po przygotowaniu wstępnego projektu rozpoczął się długi i trudny proces uzyskiwania pozwoleń. Należy wspomnieć, że zatwierdzenie projektu było możliwe dzięki licznym środkom kompensacyjnym oraz ograniczeniu jego wpływu na środowisko naturalne, na przykład poprzez demontaż istniejących linii naziemnych na obszarze, którego dotyczył nowy projekt. Budowę nowej linii ukończono pod koniec 2004 r. (po 12 miesiącach), a uruchomiono ją dnia 20 stycznia 2005 r.

Przykłady te potwierdzają, że dla linii elektrycznych całkowity okres realizacji projektu wynosi 5 lat w przypadku braku sprzeciwu i jakichkolwiek utrudnień. Nawet wobec braku poważnych trudności, w większości przypadków okres czasu od powstania pierwszego planu do oddania projektu do użytku wynosi zazwyczaj 10 lat. W razie pojawienia się poważnych trudności i sprzeciwów, projekty nie wchodzi w fazę budowy przez 12 do 20 lat (Bescano (Hiszpania) – Baixas (Francja) jest tutaj przykładem, który do tej pory nie został rozwiązany). W niektórych przypadkach projekty nie są oddawane do użytku po dziesięcioletnich lub nawet dłuższych dyskusjach, jak na przykład linia Lienz (Austria) – Cordignano (Włochy).

Występują poważne rozbieżności jeśli chodzi o społeczne postrzeganie zagrożeń związanych z naziemnymi liniami wysokiego napięcia oraz ich negatywnego wpływu na środowisko, a gazociągami, których realizacja zazwyczaj trwa krócej. Ostatnio pojawiły się sprzeczności odnośnie do budowy terminali LNG, zarówno na szczeblu lokalnym jak i regionalnym. W przypadku terminalu w Rosignano (Włochy), pomimo uzgodnień podjętych na szczeblu krajowym, ostry sprzeciw wyraziły władze miasta Rosignano, które chciały, aby niektóre elementy konstrukcji powstały w innym miejscu, oddalonym od Rosignano. Po trzech latach dodatkowych ocen wpływu na środowisko naturalne obecnie wydaje się, że znaleziono rozwiązanie i budowa będzie mogła wkrótce ruszyć.

3.4 Postęp w latach 2002 – 2004

Jeśli chodzi o sieci gazowe, działają już ważne połączenia pomiędzy Francją a Hiszpanią oraz terminale skroplonego gazu ziemnego (LNG) w Kartagenie, Bilbao i Barcelonie (Hiszpania). Ponadto liczne terminale LNG są w budowie we Włoszech, w Hiszpanii, Grecji i Wielkiej Brytanii. Oprócz tego uruchomiono nowy gazociąg z Libii do Włoch (Sycylia).

Wśród projektów będących na etapie uzyskiwania pozwoleń jest gazociąg z rejonu Morza Kaspijskiego poprzez Turcję do Austrii, połączenie międzysieciowe Grecja – Włochy oraz połączenie międzysieciowe Niemcy – Szwecja, jak również znaczna liczba terminali LNG we Włoszech i w Hiszpanii oraz podziemny magazyn gazu.

Jeśli chodzi o sieć elektryczną, zwiększono moc istniejącego połączenia pomiędzy Francją i Włochami, oddano do użytku brakującą linię pomiędzy Francją i Belgią oraz nową linię pomiędzy Włochami i Szwajcarią, jak również dodatkowe połączenia pomiędzy Hiszpanią i Portugalią, w południowo-wschodniej Europie, pomiędzy Szwecją i Norwegią, Finlandią i Rosją, na terenie Irlandii oraz Danii. Ponadto w budowie są podmorskie połączenia pomiędzy Finlandią i Estonią, nowe połączenie międzysieciowe pomiędzy Bułgarią i Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii, linie pomiędzy Hiszpanią i Portugalią oraz linie w Irlandii.

Wśród dużych projektów będących na etapie uzyskiwania pozwoleń są połączenia pomiędzy Francją i Hiszpanią, Holandią i Wielką Brytanią, w południowo-wschodniej Europie, w tym połączenia pomiędzy Grecją i Bułgarią/ Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii/ Turcją, pomiędzy Niemcami i Polską, Niemcami i Austrią, Austrią i Węgrami oraz Austrią i Republiką Czeską.

Realizację projektów na priorytetowych osiach w latach 2002 – 2004 szczegółowo omówiono w załączniku.

Ponadto z budżetu TEN-E skutecznie dofinansowywano realizację projektów w rejonach odosobnionych (szczegółowe dane w załączniku).

3.5 Finansowanie wspólnotowe

W ramach budżetu TEN-E, w latach 1994 – 2004 na dofinansowanie projektów przeznaczono w sumie 174 mln EUR. Kwota ta w większości była przeznaczona na współfinansowanie analiz.

Warto spojrzeć na przekazane dofinansowanie z punktu widzenia priorytetowych osi. Jeśli chodzi o wydatki na projekty priorytetowe w latach 2001 – 2004, około 64 % dostępnego

budżetu przeznaczono właśnie na takie projekty. Większą część tej kwoty przeznaczono na sieć gazową, tj. 62,8 %, natomiast 37,2 % przeznaczono na sieć elektryczną.

Wielkości te potwierdzono w zaproszeniu do składania wniosków z 2004 r., opierającym się na wytycznych przyjętych w 2003 r., zgodnie z którymi na dofinansowywane projekty priorytetowe przeznaczono prawie 64 % całego budżetu. Na sieci gazowe przeznaczono 65 % budżetu na projekty priorytetowe. Wielkości te pokazują, że ustalone uprzednio priorytety odpowiadają priorytetowym osiom określonym w decyzji z 2003 r.

To wyraźnie pokazuje, że wybór priorytetowych osi przyjętych w 2003 r. odzwierciedla konieczność poprawy infrastruktury energetycznej na poziomie europejskim. Po wtóre, potwierdza, że zasadnicze wsparcie polityczne i finansowe może być skierowane na przedsięwzięcia związane z projektami priorytetowymi.

3.6 Decydująca rola budżetu TEN-E

Roczny budżet TEN-E jest niewielki, biorąc pod uwagę konieczne inwestycje, i wynosi około 0,2 – 0,5 % (patrz tabela 1 i tabela 3 w załączeniu, które pokazują wysokość dofinansowania z budżetu TEN-E w stosunku do kosztów całkowitych). Niemniej jednak dofinansowanie analiz może mieć zasadnicze znaczenie dla projektów w odosobnionych rejonach lub na obszarach wyspiarskich. Dla uruchomienia tych projektów niezbędne jest przeprowadzenie studium wykonalności oraz analiz techniczno-inżynierskich, a tym samym skrócenie procesu decyzyjnego jeśli chodzi o pozwolenia na budowę. Ponadto dofinansowanie nowatorskich technologii w dziedzinie przesyłu energii elektrycznej, takich jak budowa podziemnych linii lub wspólne wykorzystanie tuneli kolejowych i drogowych, stanowi silny bodziec dla tego typu projektów. Dofinansowanie na etapie prac inżynierskich także przyspiesza realizację projektu i może pomóc w uzyskaniu pozwolenia na budowę. Projekty transgraniczne uzyskały dofinansowanie z budżetu TEN-E (szczegółowe dane w załączeniu). W kilku uzasadnionych przypadkach możliwe było przyznanie dofinansowania na etapie budowy. W takich przypadkach istotny jest sam fakt przyznania dofinansowania z budżetu TEN-E, a nie jego wysokość. Jeśli połączenia brakuje jedynie na krótkim odcinku, a tym samym całkowity koszt realizacji projektu jest niski, udział budżetu TEN-E może sięgnąć 10 % wartości zamówienia, w przeciwnym wypadku jest niższy.

Specjalne dofinansowanie TEN-E dla nowatorskich technologii:

Technologia kabli

Dofinansowano szereg projektów podmorskich, między innymi połączenie międzysieciowe Holandia/ Norwegia będące najdłuższym działającym kablem podmorskim, a także połączenie Szkocji z Anglią, z możliwością wykorzystania na większą skalę energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, czy wreszcie kilka kabli podmorskich łączących różne rynki lub wyspy z głównym zsynchronizowanym systemem. Nowatorskie podejście ma zastosowanie także w odniesieniu do budowy linii izolowanych gazowo (GIL) łączących elektrownie wiatrowe zlokalizowane na morzu.

Synergia pomiędzy liniami wysokiego napięcia a tunelami kolejowymi i drogowymi:

Dofinansowano studium wykonalności nowego połączenia przez tunel Brennero pomiędzy Austrią i Włochami, jak również połączenie przesyłu energii z transportem kolejowym w

tunelu dla kolei dużej prędkości na trasie Lyon – Turyn. Potencjał nowego kabla lub technologii GIL jest szczegółowo analizowany.

Analiza sieci na poziomie europejskim:

Ze względu na strategiczne znaczenie, 75 % kosztów kwalifikowanych przyznaje się na analizę połączeń i przyłączy pomiędzy rozbudowanym zsynchronizowanym systemem zachodnim, Unią ds. Koordynacji Przesyłu Energii Elektrycznej (UCTE), a zsynchronizowanym systemem wschodnim, obejmującym jednolity system elektroenergetyczny Rosji wraz z obwodem kaliningradzkim, połączonym systemem elektroenergetycznym Białorusi i Ukrainy, systemami elektroenergetycznymi Mołdowy, Gruzji, Azerbejdżanu, połączonymi systemami elektroenergetycznymi państw bałtyckich oraz pozostałymi połączonymi systemami. Wyniki analizy wykonalności dostarczą istotnych informacji jeśli chodzi o decyzję w sprawie realizacji projektu.

Kolejnym przykładem jest projekt, który poddaje analizie możliwość wykonania nowego połączenia pomiędzy Unią ds. Koordynacji Przesyłu Energii Elektrycznej a systemami CENTREL (Europa Wschodnia).

3.7 Pożyczki EBI i pozostałe formy dofinansowania wspólnotowego

Zgodnie z wyjaśnieniami przedstawionymi w załączeniu, infrastrukturę energetyczną dofinansowano w formie pożyczek z EBI oraz z innych źródeł wspólnotowych. Jednak znaczna część dofinansowania jest często przekazywana na ogólną infrastrukturę energetyczną, w tym sieci przesyłowo-rozdzielcze, a nie tylko na połączenia międzysieciowe.

4. Wnioski

Na podstawie załączonego sprawozdania, Komisja doszła do następujących wniosków:

- Zgodnie z założeniami dofinansowanie przeznacza się na projekty priorytetowe.

Fakt, że w latach 2001-2004 ponad 60 % dofinansowania z budżetu TEN-E przeznaczono na projekty priorytetowe pokazuje, że priorytetowe osie przyjęte w 2003 r odzwierciedlają konieczność poprawy infrastruktury energetycznej.

- Działania koordynujące w zakresie realizacji projektów powinny posiadać najwyższy priorytet w ramach polityki TEN-E.

W celu przyspieszenia realizacji projektów, szczególną uwagę należy zwrócić na dokładne monitorowanie postępu oraz regularną wymianę informacji dotyczących połączeń transgranicznych. Wskazane jest mianowanie europejskiego koordynatora, zgodnie z wytycznymi TEN-T, i takie rozwiązanie proponuje się w nowelizacji wytycznych TEN-E.

- Polityczne wsparcie w postaci „etykiety TEN-E” ma coraz większe znaczenie w kontekście starań o pozyskanie społecznego przyzwolenia oraz przyspieszenie procedury uzyskiwania pozwoleń. Stwierdzono jednak, że procedury uzyskiwania pozwoleń nadal stanowią największy problem, ponieważ od powstania pierwszego planu do oddania projektu do użytku mija zazwyczaj 10 lat.

Opinia operatorów sieci przesyłowych pokazuje, że podkreślenie przez Wspólnotę szczególnego interesu dla Europy w odniesieniu do projektu jest postrzegane jako równie ważne jak jego dofinansowanie i może przyczynić się do terminowego rozpoczęcia prac.

- W ramach długiej listy projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, dość duża liczba projektów była prawidłowo realizowana – pozornie bez większego dofinansowania w ramach TEN-E. Jednak bardziej dogłębna analiza połączeń transgranicznych, w szczególności wzdłuż priorytetowych osi, pokazała, że w tej kategorii wpływ programu TEN-E był znaczący (patrz tabela 2 i tabela 4 w załączeniu).
- Budżet TEN-E, chociaż stosunkowo niewielki, miał znaczący udział w:
 - uruchomieniu projektów w odosobnionych rejonach lub na obszarach wyspiarskich,
 - projektach, w ramach których badano możliwości zastosowania nowatorskich technologii lub
 - uzyskaniu pozwolenia na budowę dla określonych projektów.
- Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) jest odpowiednio przygotowany, aby pełnić doniosłą rolę w procesie integracji rynków gazu i energii elektrycznej UE. Finansowanie infrastruktury do przesyłania gazu i energii elektrycznej stanowi tradycyjną działalność EBI, która powinna w przyszłości w jeszcze większym stopniu skupiać się na projektach priorytetowych.
- Oczywistym stało się, że aktualizacja zarówno priorytetowych osi jak i listy projektów³ jest niezbędnym warunkiem dla zwiększenia zakresu dofinansowania lepszych połączeń z nowymi państwami członkowskimi jak i państwami przystępującymi.

Pełne włączenie dziesięciu państw członkowskich, które przystąpiły do UE w dniu 1 maja 2004 r., do projektów priorytetowych wymaga aktualizacji priorytetowych osi. Proponowana nowelizacja wytycznych TEN-E zawiera odpowiednie dodatkowe osie dla projektów priorytetowych.

Najważniejsze wnioski dotyczące sieci gazowej i elektrycznej są następujące:

Sieci elektryczne:

- Projekty priorytetowe uwzględniają wagę handlu transgranicznego w liberalizacji rynku energii elektrycznej. Połączenia międzysieciowe są nadal daleko niewystarczające zważywszy na ustaloną w Barcelonie docelową wartość 10 %, chociaż poczynione zostały pewne postępy.
- Oddane do użytku połączenia oraz połączenia w budowie stanowią istotny wkład w rozwiązanie problemu przeciążenia priorytetowych korytarzy. W szczególności połączenia transgraniczne pomiędzy Francją i Belgią (EL.1), pomiędzy Włochami i Szwajcarią oraz transformator fazowy pomiędzy Włochami i Francją (EL.2), kilka linii pomiędzy Portugalią i Hiszpanią (EL.3), linie transgraniczne w południowo-wschodniej Europie

³ Wniosek Komisji w sprawie nowelizacji wytycznych TEN-E COM (2003) 742 wersja ostateczna z dnia 10.12.2003 r.

(EL.4), połączenia pozwalające zwiększyć moce przesyłowe pomiędzy Irlandią i Irlandią Północną (EL.6), pomiędzy Danią i Niemcami, połączenia pomiędzy Finlandią i Estonią, Finlandią i Rosją oraz Szwecją i Norwegią (EL.7) znacząco zwiększają moce przesyłowe.

Sieci gazowe:

- Projekty priorytetowe uwzględniają wagę handlu transgranicznego w liberalizacji rynku gazu.
- Oddane do użytku połączenia oraz połączenia w budowie stanowią istotny wkład w zwiększenie zdolności importowych gazu wzdłuż priorytetowych korytarzy. W szczególności gazociąg transgraniczny z Algierii przez Maroko (NG.2), z Turcji do Grecji lub Austrii (NG.3) oraz liczne nowe terminale LNG (NG.4) w Hiszpanii, Grecji, Wielkiej Brytanii i we Włoszech znacząco zwiększają zdolności importowe.

Nazwy rysunków:

Rysunek 1: Osie dla projektów priorytetowych dotyczących sieci elektrycznych.

Rysunek 2: Osie dla projektów priorytetowych dotyczących sieci gazowych.

Rysunek 3: Postęp w realizacji od 2001 r. w odniesieniu do sieci elektrycznych.

Rysunek 4: Postęp w realizacji od 2001 r. w odniesieniu do sieci gazowych.